

Psí pomocníci

Při tzv. polohování působí i teplo zvířecího těla

PSI v domovech pro seniory

Dnes je již dostatečně prokázán kladný vliv psa na člověka, a tak se postupně zvyšuje zájem zdravotních a sociálních ústavů o využití psů. Informací je však stále málo a jsou pro vedoucí ústavů obtížně dostupné, takže některé jejich představy o využití psa i jeho trvalém umístění v domově jsou naprosto zkreslené.

Jelikož se na naše sdružení obrátil jeden pražský ústav o poskytnutí alespoň základních informací, rozhodli jsme se shromáždit již publikované poznatky a přidali zkušenosti z naší praxe. Jednalo se o působení psů v domovech pro seniory, dále konkrétně o možnost získání vycvičeného, testovaného psa, podmínky pro jeho chov v domově, náročnost denní péče o psa, veterinární péče a v neposlední řadě o finanční náklady z toho plynoucí. Možností, jak se pes uplatní v domovech, je v současnosti několik. Měl by to vždy být pes testovaný s proškoleným psododem.

Pes do ústavu přichází v rámci návštěvního programu aktivity se psy (canisterapie) s dobrovolníky, kteří se touto činností zabývají.

Pes je na doporučení lékaře a za účasti zdravotního personálu využíván k reha-

bilitaci klienta. Postup i výsledky terapie jsou dokumentovány a vyhodnocovány.

Pes je majetkem zaměstnance ústavu.

Pes je ve vlastnictví ústavu.

Pes přichází do ústavu v rámci návštěvního programu

Ústav většinou kontaktuje sdružení zabývající se aktivitou se psy (canisterapií) a dohodne si termíny návštěv podle zájmu klientů. Tyto návštěvy probíhají většinou jako charitativní činnost a domov náklady nehradí.

Dobrovolníci se svými testovanými psy pak vykonávají návštěvy v domově. Někdy jsou to návštěvy individuální u konkrétních klientů, tam chodí pochopitelně jeden dobrovolník se psem, jindy jsou klienti shromážděni ve společenské místnosti a setkání se psy probíhá společně.

V tomto případě by mělo být psů více, aby se psi dostali ke všem klientům. Doporučujeme vždy za asistence personálu (zdravotní sestra, sociální pracovnice). Rovněž není na škodu písemné prohlášení klientů, že si tyto návštěvy přejí. Ústav též reguluje četnost návštěv a doba trvání obvykle nepřesahuje jednu hodinu týdně. V případě, že se podmínky v ústavu změní, počítejme s tím, že klienti odcházejí a noví přicházejí a návštěvy psů si dále nepřejí, nenastane pro ústav sebemenší problém. Prostě se s dobrovolníky rozloučí. Věřte tomu, že stačí klient s alergií, nebo prostě nový klient sám či jeho rodina psy rádi nemají a v ústavu, který jste navštěvovali roky, končíte. Na život psa a jeho další využití to samozřejmě žádný vliv nemá, je stále ve své rodině a jeho životní podmínky se nemění.

Orientační částky

na pořízení vycvičeného psa a základní potřeby. Tyto částky berete opravdu pouze orientačně, neboť ceny se stále mění, a to pravidelně směrem nahoru, a že by se tento trend obrátil, nehrozí. Je také možné se obrátit na sponzory.

Na koupi testovaného psa od profesionální agentury počítejte přibližně	40 000 – 70 000 Kč
Kotec pro psa dle materiálu a velikosti	10 000 – 15 000 Kč
Zateplená bouda pro psa	5 000 Kč
Plastový pelíšek dle velikosti	800 Kč
Měkká prací podložka, bez podložky trpí psi otlaky	200 – 300 Kč
Obojek dle materiálu	250 – 500 Kč
Postroj na psa se pohybuje	500 – 1000 Kč
Vodítka musí být dvě, krátké pro práci v ústavu	150 – 300 Kč
Dlouhé vodítko na venčení a procházky dle materiálu	250 – 400 Kč
Nerezové misky na krmení a vodu	300 Kč
Hřeben a kartáč na srst	300 Kč
Kartáček na zuby, pasta pro psy	300 Kč
Hračky pro psa míčky, přetahovadla apod.	500 Kč
Šampon na koupání	200 Kč
Kvalitní krmení – měsíčně	1000 Kč
Veterinární preventivní péče – ročně	1000 Kč

Pes je v ústavu cíleně využíván v rámci ucelené rehabilitace

Testovaný pes s proškoleným psovodem navštěvuje konkrétního klienta. Za spolupráce se zdravotním personálem, na doporučení ošetřujícího rehabilitačního lékaře, pes je využíván k rehabilitaci klienta. Zde je potřeba poznamenat, že s klientem manipuluje zásadně a pouze zdravotní personál. Jednotlivé případy jsou sledovány, dokumentovány a vyhodnoceny. Pes je se svým majitelem, který o něj pečuje a zpravidla si hradí i všechny náklady. Tato činnost je časově velmi omezena, pro psa náročná a pes takto může pracovat pouze 2 až 3 hodiny týdně. Tyto případy jsou zatím ojedinělé a většinou probíhají v rámci konkrétního projektu. V ústavech je pes velmi kladně přijímán.

Pes ve vlastnictví zaměstnance ústavu

Pes není ubytován v ústavu, veškeré náklady na výživu, péči a výcvik nese majitel. Ten se také s ústavem dohodne na podmínkách, za kterých může testovaného psa do ústavu vodit a jaké aktivity se psem zvolí. Zda a jak mu ústav bude tuto činnost honorovat, záleží jen na vzájemné dohodě (bývá to příspěvek na krmení, cestovné a podobně). Mnoho nadšenců

to dělá jako dobrovolnickou činnost, všechny náklady si hradí sami. Někdy se stává, že ústav, který má zájem o aktivity se psem, sám zaměstnance kontaktuje a vysílá do rekvalifikačních kursů, kde je zaměstnanec odborně proškolen a pes získá testy. V těchto případech ústav hradí část nebo celou částku za rekvalifikaci, vždy dle písemné dohody. Pes má stálého majitele, není v ústavu denně, tudíž nebývá přetěžován, stresován, a pokud už o službu není zájem, odpadá složité rozhodování kam s ním, v klidu zůstává u svého původního majitele.

Pes ve vlastnictví ústavu

Zde záleží na mnoha okolnostech a všechny musí být před pořízením psa zodpovědně posouzeny. Jsou to aspekty eko-

Za namáhavou práci psů lze přihmouřit i oči nad nějakým pamlskem

nomické, právní, organizační, zdravotní a jistě se vyskytnou mnohé další, vždy podle konkrétní situace. Nedělejme si prosím iluze, že všichni budou nápadem pořídit do ústavu psa nadšení. Prvním a základním předpokladem využívání psa v domovech je bezpečnost klientů. Přes všechny poznatky o prospěšnosti zooterapie a jejím kladným vlivu na člověka jsou zde silně zakořeněné názory, že zvířata do ústavu prostě nepatří. Personál argumentuje hlavně tím, že je to nehygienické, zvířata roznášejí choroby a mohou být pro jejich klienty zdrojem infekce, a hlavně je to nepochybně práce navíc. Myšlení lidí se hned tak nezmění. Zatím je rozhodující, aby v ústavu byla úzkostlivě dodržována čistota, dokonalá čistota bez bakterií. Podlahy jsou naleštěné tak, že i zdravý člověk má obavy, aby neuklouzl. Je bez diskuse, že zákonné hygienické normy se musí bezpodmínečně dodržovat. Do ústavu však může mít přístup jen pes s veterinárním atestem, naprosto zdravý, kompletně očkovaný a samozřejmě čistý. Pokud klienti ústavu dodržují běžnou hygienu (mytí rukou), je nebezpečí nákazy od psa naprosto nepravděpodobné, naopak to, že se pes nakazí od klienta (kašel, rýma, chřipka a podobně) je běžné. Klienty s alergií pes nenavštěvuje a kontaktu s nimi se při prá-

Přátelské pohlázení

ci zásadně vyhýbá. To vše se musí personálu dostatečně a srozumitelně vysvětlit. Každý ústav má samozřejmě jiné podmínky, někde jsou klienti ubytováni po dvou až pěti osobách na pokoji a v takovém případě může přítomnost psa vnést mezi klienty vážné neshody. Jinde má každý klient vlastní pokoj s příslušenstvím a zde nejsou žádné problémy. Rozhodující je i umístění ústavu. Skutečně jinak je na tom ústav umístěný na vesnici s rozsáhlým pozemkem, hospodářskými budovami, velkou zahradou a možností venčit psa ve volné přírodě. Většinou je tam i malé hospodářství se zvířaty, které klienti běžně navštěvují, a jsou proto zvyklí na běžný hluk kolem provozu hospodářství (kokrhání kohouta, kdákání slepic, bečení ovcí i štěkání psů). Tam umístění psa mimo objekt ústavu není žádný velký problém. Obyvatelé domova, kteří nemají o psa zájem, s ním nemusí přijít vůbec do kontaktu, a naopak klienti, kteří kontakt vítají, projevují vlastní iniciativu k setkávání se psem. Dalším kladem pak je fakt, že na venkově se per-

sonál ústavu mění pouze zřídka, což souvisí s velkou nezaměstnaností. Naprosto odlišná je situace ve městech, kde je prostor v domovech značně omezený a vedení se snaží smysluplně využít doslova každý centimetr. Tam je trvalé umístění psa víceméně problematické. Pes musí nezbytně mít klidné místo na odpočinek a vyhradit mu vlastní místnost přímo v domově je velmi obtížné. Ani zahrady a dvory nejsou dostatečně velké, aby umožňovaly stranou provozu postavit pro psa prostorný kotec, kde by měl klid a nikdo ho nerušil. Klienti městských domovů jsou také zvyklí spíše na hluk motorových vozidel z ulice než na štěkání psa a je jedno, že pes štěkne pouze výjimečně. Brzy se začnou objevovat stížnosti, že je štěkot psa v noci ruší a oni nemohou spát. Další nemalý problém bývá péče o psa, ta vyžaduje znalost etologie. Nikdy jsme se nesetkali s tím, že by byl zaměstnán člověk, jehož jedinou pracovní náplní v ústavu by byla péče o psa. Na to ústavy v současnosti peníze nemají a přítomnost psa

je všeobecně pokládána za nadstandard. Běžně je z personálu pověřen jeden člověk (bývá to nadšenec milující psy), který se o psa stará vedle svých normálních pracovních povinností a je za psa odpovědný. Je nutno stanovit i náhradníka, který přebírá péči o psa, když je pověřená osoba mimo ústav (nemoc, dovolená a ostatní důvody). Pes při práci s klienty v ústavu musí být stále pod přímým dohledem pověřené osoby (psovoda), v žádném případě nesmí volně pobíhat po ústavu. Ani dopad mezilidských vztahů v ústavu se nesmí podcenit. Péče o psa je věc náročná, zabere dost času a musí být i přiměřeně ohodnocena. Zde se pak musí počítat i se závisťmi okolí. Většinou se ostatní personál domnívá, že pověřená osoba upřednostňuje péči o psa, tím zanedbává svou práci i klienty, věnuje se tak svému koníčku a ještě je za to placená. Tyto konflikty nejsou zdaleka ojedinělé a svými důsledky narušují chod ústavu a hlavně vztah personálu ke psu.

V městských domovech se také běžně setkáváme s tím, že se personál ústavu velmi často mění a tím se může změnit i názor na přítomnost psa v ústavu. Neustálé střídání „páníčků“ má na psa negativní dopad a může to změnit i jeho povahu. Nelze ani zcela vyloučit napadení psa klientem. Mnozí máme ještě v paměti případ, který vysílala ČT. Tam klienti házeli z oken na psa umístěného na dvoře různé předměty, neboť je údajně rušil. Proto je i opakované testování takto využívaného psa nutné. Pes musí mít nějakou stabilní jistotu, pravidelnost, pevné zázemí a musí ho mít někdo rád. Pokud už ústav psa nechce, nebo pes z různých důvodů nemůže dále v ústavu pobývat, je nutno předem stanovit, kdo a za jakých podmínek se psa natrvalo ujme. Naprosto nezpochybnitelné musí být, zda pes bude předán za úhradu, nebo bude darován. V praxi se stává, že ústav požaduje za psa vysokou částku, aby se mu alespoň zčásti vrátila investice do psa vložená. To je pro zájemce o psa (bývá to osoba, která se o psa v ústavu starala) nereálné, a tak nastane problém kam s ním.

Péče o psa

Péči o psa můžeme rozdělit na každodenní, základní, pravidelnou veterinární (očkování odčervení, preventivní kontroly) a zapomenout nesmíme ani na péči v době nemoci psa.

Základní péče o psa zabere denně několik hodin. Zahrnuje krmení, udržování psa i prostředí, kde je pes ubytován, v čistotě (pelíšky, boudy, kotce), a nesmírně důležité je zajištění dostateku pohybu psa.

Pro psa je práce s klienty náročná záležitost a velká psychická zátěž

Znamená to pravidelné krmení psa jednou nebo dvakrát denně kvalitním krmením, pes musí mít stálý přístup k čerstvé pitné vodě. V ústavech se používá výhradně komerční krmivo pro psy (existují však představy, že pes se bude krmit zbytky z kuchyně). V praxi nelze zcela zamezit tomu, aby pes nedostával různé dobroty od klientů, personálu či z kuchyně. Hrozí zde nejen soustavné překrmování, obezita, ale též různé gastritidy spojené s průjmy psa. Denní česání je nutnost, není možné, aby se po ústavu povalovaly chuchvalce chlupů (v době línání psa je to obzvláště těžké). Po každé procházce psovi musíme očistit řádně tlapky a zkontrolovat srst kvůli klíšťatům. Drápky musí být ošetřené tak, aby pes nemohl klienta drápkem poranit (škrábnout). Zanedbávat se nesmí ani dentální hygiena u psa, je nutno čistit zuby a používat preventivní přípravky.

Pes nutně potřebuje pohyb, a tak dlouhé procházky jsou naprostou nezbytností, aby se pes vyběhal a řádně vyvenčil. Také různé aktivity, jako je hraní se psem aportování a podobně, jsou nutné. Je důležité, aby se dostatečně odreagoval a nebyl stresován.

Pes využívaný v ústavech musí být pravidelně očkovan, odčerven a provádějí se i preventivní veterinární kontroly. V době nemoci musí mít pes zajištěnou kvalitní veterinární péči i následnou péči v ústavu a především klid.

Je potřeba rovněž zdůraznit, že pes nemůže pracovat několik hodin denně, jak si nereálně představují v ústavech. Pro psa je práce s klienty náročná záležitost a velká psychická zátěž. Nic na tom nemění, že si ho klienti pouze hladí a mazlí. Už po hodině strávené v ústavu, kdy pes vystřídá několik pokojů s klienty, jsou na něm vidět počátky únavy. Zpočátku aktivní přístup se mění v pasivní, odevzdaný až apatický. Psi, kteří jsou v ústavech přetěžováni, trpí stresem a nakonec kontakt s klienty odmítají. Takový pes již nemůže dál v ústavu pracovat. Dlouhodobé využívání psa může mít vliv i na jeho častou nemocnost, odborníci uvádějí i předčasné stárnutí.

To vše a jistě i mnohé další je potřeba zvážit, než se vedení ústavu rozhodne, zda má faktické podmínky respektující fyzické a psychické potřeby psa.

Z publikovaných i našich vlastních zkušeností z praxe vyplývá, že daleko lepší zkušenosti mají ústavy, pokud zvolí některou formu návštěvních programů, nebo je pes ve vlastnictví zaměstnance, a tudíž je pro klienty kontakt se psem vzácnější a těší se na něj.

*Jiřina Volšická,
Sdružení Senior Canisterapie*

Na pravidelnou návštěvu psa se těší všichni